

Johanna Lehesvuori
GLORIA – KIRKKOKONSERTTI

Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikkipedagogi (AMK), musiikkioppilaitoksen opettaja
Toukokuu 2010

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Taiteen yksikkö	Aika Toukokuu 2010	Tekijä/tekijät Johanna Lehesvuori
Koulutusohjelma Musiikkipedagogi (AMK), musiikkioppilaitoksen opettaja		
Työn nimi GLORIA – KIRKKOKONSERTTI		
Työn ohjaaja Lauri Pulakka	Sivumäärä 29+liitteet	
Työelämäohjaaja Lauri Pulakka		
<p>Tein opinnäytteeni konserttimuodossa. Kirkkokonsertti, Gloria, oli 11.4.2010 Kokkolan kaupunginkirkossa. Konsertti toteutettiin yhteistyössä Camerata Chydeniuksen kanssa. Ryhmä on Chydenius-kapellin vanhaan musiikkiin erikoistunut kokoonpano. Erityistä konsertissa oli se, että esittämäni G. F. Händelin Gloria sai ensiesityksensä Kokkolassa. Konsertissa kuultiin myös J.S Bachin kantaatti Jauchzet Gott in allen Landen. Lisäksi lauloin W. A. Mozartin motetista Exsultate, jubilate hitaan keskiosan sekä sitä edeltävän resitatiivin. Konserttiohjelmassa kuultiin myös Camerata Chydeniuksen esittämänä Händelin ja Mozartin soitinmusiikkia.</p> <p>Opinnäytetyöni raportti käsittelee konsertin. Huolehdin ensimmäistä kertaa kaikista kokonaisen konsertin järjestämiseen liittyvistä asioista. Esittelen myös harjoitusprosessiani konsertin teosten näkökulmasta. Erityisesti esiin nousseita teemoja olivat koloratuuri, trilli, vibrato ja ornamentointi.</p>		
Asiasanat koloratuuri, konsertti, ornamentointi, trilli, tuottaminen, vibrato		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Art Unit	Date May, 2010	Author Johanna Lehesvuori
Degree programme Music Pedagogue		
Name of thesis GLORIA - CHURCH CONCERT		
Instructor Lauri Pulakka		Pages 29+appendices
Supervisor Lauri Pulakka		
<p>This Bachelor's thesis was carried out in an artistic way, by arranging a church concert, Gloria, which was held on April 11., 2010 in Kokkola city church. The concert was arranged in collaboration with Camerata Chydenius. This group is a part of Chydenius-Kapelli and specializes in early music compositions. One thing which made this concert very special was that it was the first time Handel's Gloria was performed in Kokkola. The concert also included the cantata: Jauchzet Gott in allen Landen by J.S Bach, a slow middle section and the recitative before that from W. A. Mozart's motet Exsultate, jubilate. The concert program also contained Handel's and Mozart's instrumental music performed by Camerata Chydenius.</p> <p>The written report of this thesis describes the organization of the concert from the beginning to the end. Also the practicing method has been presented with a perspective of concert pieces. In particular, the highlighted themes were the coloratura, trill, vibrato and ornamentation.</p>		
Key words coloratura, concert, ornamentation, production, trill, vibrato		

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KONSERTIN TOTEUTTAMINEN	4
2.1 Suunnittelu	4
2.2 Budjetti ja rahoitus	5
2.3 Harjoitusprosessi ja laulutekniikoiden opetteleminen	6
2.3.1 Harjoittelusta	6
2.3.2 Työskentely konsertin ohjelmiston parissa	6
2.3.3 Koloratuuri	8
2.3.4 Vibrato, trilli	9
2.3.5 Ornamentointi	11
2.4 Tuotannolliset asiat	13
2.5 Hyvä esiintyminen	14
3 KONSERTTI KIRKOSSA	16
4 TEOKSET	18
4.1 Georg Friedrich Händel: Gloria	18
4.2 Wolfgang Amadeus Mozart: Exsultate, jubilate	21
4.3 Johann Sebastian Bach: Jauchzet Gott in allen Landen	22
5 POHDINTA	25
LÄHTEET	28
LIITTEET	
LIITE 1: Konsertin mainos ja juliste	
LIITE 2: Konsertin ohjelmalehti	
LIITE 3: Apurahan myöntäminen	
LIITE 4: Kälviän seudun sanomien kirjoitus	
LIITE 5: Keskipohjanmaa-lehden kirjoitus	
LIITE 6: Kokkola-lehden kirjoitus	

1 JOHDANTO

Valmistuin vuonna 2003 sosionomiksi ja tuolloin tein opinnäytteeni tutkimusmuodossa. Nyt, kun oli mahdollisuus tehdä työ taiteellisena, niin halusin tarttua tähän mahdollisuuteen ja järjestin kirkkokonsertin, joka pidettiin 11.4.2010 klo18.00 Kokkolan kaupunginkirkossa. Konsertin nimi oli Gloria.

Opinnäytetyötäni aloin suunnitella kolmantena opiskeluvuoteni, kun opinnäytetyöseminaarit alkoivat. Minusta tuntui hyvin luonnolliselta lähteä suunnittelemaan konserttia opinnäytetyökseni, koska koin sen olevan sekä haasteellista että tuttuakin. Haasteellista se oli siksi, koska jouduin itse järjestämään kaikki käytännön asiat ja tuttua siksi, että olin esiintynyt erilaisissa tilaisuuksissa. Halusin työhöni mukaan Händelin teoksen Gloria, joten se myös määrittä konsertin paikan ja nimen.

Kuulin ensimmäisen kerran Händelin Glorian levytä vuonna 2003. Laulajana oli Emma Kirkby ja orkesterina Royal Academy of Music Baroque Orchestra. Vaikutuin erityisesti viidennestä osasta ”Domine deus” ja ajattelin, että tuon laulun haluan joskus laulaa. Olin tuolloin käynyt laulutunneilla kolme vuotta.

Vuonna 2005 aloitin musiikkipedagogin opinnot Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa ja ensimmäisenä opiskeluvuoteni pidin esitelmän Händelistä ruotsin tunnilla. Soitin kyseisen kappaleen esimerkkinä tunnilla. Ehkä se ei niinkään muita sytyttänyt, mutta minulle itselleni se sai aikaan kylmiä väreitä kauneudellaan. Tein myös ensimmäisen resitaalini (2005) barokkiajan laulumusiikista ja tuolloin Händelin musiikki sai minut kokonaan lumottua. Händel on vielä nykyäänkin yksi suosikkisäveltäjistäni.

Opinnäytetyökseni halusin tehdä jotain, mikä olisi minulle laulajana merkityksellistä ja näkyvää. Suunnitteluvaiheessa mieleeni palasi Händelin Gloria ja tuolloin lähdin kehittämään ideaa konsertista. Tilasin nuotit Gloriasta ja kuuntelin levyä. Esitin asian myös laulunopettajalleni Marianne Tunkkarille. Hän oli positiivinen konsertin suhteen ja yhdessä mietimme kokonaisuutta

konsertille. Glorian lisäksi päädyimme Bachin kantaattiin Jauchzet Gott in Allen Landen ja Mozartin motettiin Exsultate, jubilate.

Alun perin ajattelin konsertin paikaksi Kälviän kirkkoa, koska Kälviä on kotipaikkakuntani, mutta uudelleen asiaa ajateltuani päädyin siihen, että konserttipaikka voisi olla joko Kaarlelan kirkko tai Kokkolan kaupunginkirkko, koska yleisön tavoittaa Kokkolassa ehkä paremmin. Palaveerasin Kokkolan suomalaisen seurakunnan kanttorin Ritva Göösin kanssa ja päädyimme yhteistuumiin Kokkolan kaupunginkirkkoon. Tämä kirkko on minulle tuttu useista konserteista, joita olen saanut laulaa siellä vuosien varrella.

Mietin pitkään miten järjestän soittajat ja keitä saisin projektiin mukaan. Opinnäytetyöni ohjaaja, musiikin tohtori Lauri Pulakka, ehdotti minulle yhteistyötä Chydenius-kapellin kanssa ja olin hyvin innoissani asiasta. Chydenius-kapelli soittaa erittäin mielellään vanhoilla barokkiajan soittimilla. Tällöin soitinyhtyettä kutsutaan nimellä Camerata Chydenius.

Opinnäytetyön ohjaajan kanssa mietimme yhdessä ohjelman rakennetta. Päätimme jättää osia pois Exsultate, jubilate -motetista. Tulimme siihen tulokseen, että laulullisesti kahdessa kokonaisessa teoksessa on tarpeeksi tekemistä. Otimme mukaan Exsultate, jubilatesta hitaan keskiosan ”Tu virginum corona” ja tätä edeltävän resitatiivin ”Fulget amiga dies”. Konserttiohjelmaan lisättiin mukaan Mozartin ja Händelin soitinmusiikkia.

Konsertin nimeksi halusin Gloria. Konsertin laulut sopivat kaikki tähän ylistyksen kategoriaan ja mielestäni tämä nimi kuvasti konsertin luonnetta ja kokonaisuutta hyvin. Händelin Gloria kuultiin konsertin myötä ensi kertaa Kokkolassa, joten konsertin nimeksi se oli luonnollinen valinta. Halusin lyhyen ja ytimekkään nimen.

Konserttia varten hain sponsorirahoja ja apurahoja. Konsertti sai tukijakseen Medirexin, joka tuki konsertin mainoksen Kokkola-lehteen (LIITE 1) sekä Kokkolan Osuuspankin, joka osti ohjelmalehtiä (LIITE 2) konserttiin. Konserttia varten sain Keskipohjanmaa-säätiön apurahan (LIITE 3, LIITE 4).

Opinnäytteessäni tarkastelen erikseen harjoitusprosessia tiettyjen lauluteknisten asioiden kannalta. Näitä ovat trilli, vibrato ja ornamentointi. Konserttiohjelmiston opettelemisen aikana huomasin oppineeni trillin, mitä en aiemmin osannut tehdä lainkaan. Nuottikuvasta vapautuminen (ornamentointi) oli minulle aika uusi juttu. Olen kehittynyt paljon musiikillisesti että laullisesti tämän projektin aikana. Esittelen harjoitusprosessiani luvussa 2.3.

Raportissani käsittelen myös lyhyesti kirkossa järjestettyä konserttia. Taide kaikissa muodoissaan puhuttelee ja koskettaa ihmistä. Siksi musiikki ja konsertti kuuluvat olennaisina osina seurakunnan elämään. Konsertissa esittämäni teokset esittelen kirjallisen työn lopussa. Halusin ensin esitellä lukijalle teoriapohjani ja oman taiteellisen työskentelyni mietteitä.

Alun perin suunnittelin, että esittelisin säveltäjiä hieman laajemmin, mutta tulimme ohjaajani kanssa siihen tulokseen, että säveltäjien taustatiedot eivät ole oleellinen osa työni sisältöä. Pidin tärkeämpänä osa-alueena teosten esittelemistä. Lauluteknisiin asioihin aloin myös kirjoittamaan bel canto ja retoriikka -aiheista, mutta päädyimme lopulta aiheisiin, jotka olivat minulla eniten harjoituksen alla (trilli, vibrato, ja ornamentointi).

2 KONSERTIN TOTEUTTAMINEN

2.1 Suunnittelu

Yksi tärkeimmistä näkökulmista opinnäytteessäni on ollut konsertin tuottaminen alusta alkaen itse. Olen esiintynyt erilaisissa tilaisuuksissa, jolloin taustatyö on jäänyt muiden hoidettavaksi. Minun työni on tuolloin kappaleiden harjoittelu yksin sekä soittajan kanssa. Itsensä markkinoiminen on tietysti olennainen osa laulajan ammattia. Tilattuna esiintyjänä jää usein huomioimatta taustalla oleva valtava muu työmäärä.

Lähdin suunnittelemaan konserttia tyhjästä. Ajatus konsertista lähti liikkeelle siitä, että halusin laulaa Händelin Glorian. Suunnittelin laulunopettajani ja opinnäytetyöni ohjaajan kanssa konsertin muun ohjelmiston kokonaisuudeksi. Aloin harjoitella pikkuhiljaa konserttiohjelmistoa kaiken muun ohjelmistoharjoittelun ohella. Välillä olin aktiivisempi konserttilaulujen kanssa ja välillä harjoittelin kaikkea muuta.

Kirkkoon tarvittiin myös cembalo ja urkupositiivi (pikku-urku). Kamariorkesterilla on urkupositiivi, jonka vuokrasin ja Keski-Pohjanmaan konservatorio lainasi cembalon. Kuljetuksen tilasin kuljetusfirmalta.

Mainoksen halusin oman kuvani, koska se kertoo mainoksen katsojalle ketä hän on mahdollisesti tulossa kuuntelemaan. Alun perin suunnittelin konserttimainokseksi Gloria-lehden kannen tyyppistä julistetta. Soitin Gloria-lehden päätoimittajalle, Sami Sykölle, ja kysyin asiaa. He olivat kuitenkin tehneet päätöksen, että se ei ole luvallista. Aloin suunnitella mainosta siis eri näkökulmasta Karen Haggvistin (Keski-Pohjanmaan konservatorion It vastaava) kanssa. Mainoksesta (LIITE 1) tuli mielestäni tyylikäs. Ohjelmalehdet (LIITE 2) kopioin Chydenius-kapellin tapaan; kannessa Chydenius-kapellin logo ja päätiedot konsertista.

Lehdistöön otin itse yhteyttä. Osaan lehdistä kirjoitin kuvallisen artikkelin (LIITE 5) itse ja osaan minua haastateltiin (LIITE 6, LIITE 7).

2.2. Budjetti ja rahoitus

Konsertin järjestämisessä on monenlaisia rahallisia menoja, jotka tulee ottaa huomioon suunnittelua aloittaessa. Budjettia laskiessani otin huomioon tilavuokran, cembalistin ja trumpettistin palkkiot, ohjelmalehdet, mainokset (sekä lehtimainonta että julisteet), kuvat mainoksiin, soitinten vuokraukset sekä kuljetukset ja esiintymisasuni. Chydenius-kapelli teki konsertin talkoovoimin.

MENOT:

Soittajien palkkiot	1000 €
Ohjelmalehdet	120 €
Julisteet	45 €
Urkuposiivi	120 €
Soitinten kuljetus	213,50 €.

Kustannukset soittajista, soittimesta, soittimien kuljetuksesta, julisteista ja ohjelmalehdistä olivat yhteensä noin 1500 €.

Opiskelijalle tällaisten summien maksaminen on mahdotonta. Hain sponsoreita ja apurahoja. Medirex tarjosi mainoksen lehteen ja Osuuspankki osti 10 ohjelmalehteä konserttiin. Kokkolan suomalainen seurakunta tuki konserttiani antamalla tilat käyttöön ilmaiseksi ja pienellä orkesteripalkkiolla, mikä meni suoraan Chydenius-kapellin tilille. Apurahoja hain Keskipohjanmaa-säätiöltä 500 € opinnäytetyökonsertin kuluihin ja 1000 € hain Suomen kulttuurirahastolta. Keskipohjanmaa-säätiö lähti tukemaan konserttia (LIITE 3, LIITE 4). Rahallista tukea konserttiani varten sain 1100 €.

Chydenius-kapellin kanssa sovimme, että ylimenevät kustannukset saan hoitaa ohjelmalehtituloilla. He olivat tyytyväisiä siihen, että olin saanut hyvin rahoitusta hoidettua itsekseni. Valokuvauksen ja puvun maksoin itse, koska käytän niitä tulevaisuudessakin paljon.

2.3 Harjoitusprosessi ja laulutekniikoiden opetteleminen

2.3.1 Harjoittelusta

Professori Karl Stein totesi aikoinaan, että ”menestyäkseen muusikkona ei riitä, että ihminen on lahjakas tai ahkera. Pitää olla lahjakas ja ahkera. Lisäksi tarvitaan hyvää onnea.” Harjoittelemisen taito on muusikon yksi tärkeimmistä perustaidoista, soittaa hän sitten ryhmässä tai itsekseen. Harjoittelun pitää olla myös keskittynyttä ja tehokasta. (Aho 2009, 64.)

Harjoittelussa on hyvä tietää taustalla aina syy siihen miksi harjoittelee. Yleensä syy on esimerkiksi tuleva konsertti. Harjoittelijan tulee tietää mitä tahtoo ja hänen tulee ymmärtää mitä tekee. Harjoittelulla tulee siis olla päämäärä. (Aho 2009, 90.)

Konsertti on erittäin hyvä motivaattori minulle harjoittelussa. Paneudun tuolloin asiaan tarkemmin kuin ohjelmiston keräämisvaiheessa. Tekniikkaa harjoittelen paljon kaikissa vaiheissa. Mottoni on työnteossa se, että yritän aina tehdä parhaani ja antaa kaikkeni. Laulajan työssä pitää ottaa huomioon myös se seikka, että onnistunut esiintyminen tuo lisää töitä. Tähän pyrin itse.

2.3.2 Työskentely konsertin ohjelmiston parissa

Työskentely konsertin ohjelmiston parissa on ollut haastavaa, mielenkiintoista ja innostavaa. Ohjelmisto on raskas laulaa, mutta koin näiden laulujen työstämisen erittäin opettavaiseksi. Ohjelma sisälsi paljon nopeita peräkkäisiä nuotteja, koloratuurilaulamista. Mukana oli myös kappaleita, jotka vaativat paljon pitkää kannattelua ja samalla herkkyyttä.

Laulunopettajani kanssa teimme paljon töitä kappaleiden kanssa. Hän jaksoi hyvin pitää projektia hallinnassa silloinkin, kun en itse jaksanut. Helpotuksia haettiin hengityspaikkoja vaihtelemalla ja pikkuhiljaa nopeista nuottikuvioista tuli luontevia ja jaksoin kannatella niitä paremmin ja pidempään. Nopeat nuottikuvat

tuntuvat nyt luontevilta ja kevyiltä laulaa. Sain paljon apuja myös korrepetiittorilta ja opinnäytteeni ohjaajalta. He molemmat tukivat ja kannustivat sekä antoivat parannusehdotuksia matkan edetessä. Onnistumisen kokemuksia oli lukemattomia. On hienoa todeta konsertin jälkeen, että olen oppinut todella paljon.

Ohjelmisto oli haastava harjoitella ja työstää. Aikaa on kulunut tähän lukemattomia tunteja, mutta lopputulokseen olen tyytyväinen. Olen oppinut paljon uusia asioita näiden laulujen kautta ja olen kehittynyt laulajana todella suuren harppauksen tämän projektin myötä. Ääneni on löytänyt uudenlaista keveyttä, olen oppinut hyödyntämään vibratoa ja trilliä, olen oppinut kuviointitapoja barokkiajan laulumusiikissa. Ennen kaikkea olen löytänyt tukea syvemmillä ja kroppani työskentelee uudella tehokkaammalla tavalla.

Harjoittelu sai uutta energiaa, kun siirryin tekemään musiikkia ensiksi korrepetiittorin (Tero Tavaila) kanssa ja myöhemmin Camerata Chydeniuksen kanssa. Musiikista alkoi tulla elävämpää. Harjoitteluvaiheessa annoin itselleni aikaa kuvioissa ja hengityksetkin saattoivat olla liian pitkiä. Kaikki lähti muotoutumaan uudelleen pianistin kanssa. Korrepetiittorin kanssa teimme selkeitä hengityspaikkamuutoksia, kuvioissa ei enää annettu aikaa eikä ”anteeksi” virheille, vaan ne oli saatava toimimaan musiikin kanssa. Opinnäytetyön ohjaajani kävi muutaman kerran kuuntelemassa harjoituksia, ja hän kiinnitti paljon huomiota tekstin selkeyteen ja fraseeraukseen.

Itse olen huomannut harjoitteluprosessini aikana, että työtä on tehtävä paljon. Koloratuurikuviot on saatava kohdilleen ja jokainen pienikin nuotti on oltava oikein. Kuuntelin teoksia alussa, jotta sain teoksesta kokonaiskuvaa ja sen jälkeen siirryin harjoittelemaan itse pianon kanssa. Loppuvaiheessa harjoitusprosessiani aloin jälleen kuuntelemaan eri versioita teoksista, koska halusin saada kokonaiskuvaa musiikista jonkun toisen esittämänä. Halusin myös kuunnella laulajien erilaisia koristeluita ja saada esimerkkejä erilaisista kadensseista. Kuuntelin tarkkaan myös sitä, miten eri laulajat tekevät trillejä.

Korrepetiittorin kanssa tehty työ osoitti minulle vasta toden teolla, että nämä teokset vaativat paljon kropalta. Olen ollut joidenkin harjoituskertojen jälkeen todella väsynyt ja lihakseni ovat olleet kipeät. Yleensä urheilen paljon, niin tuollaisen päivän jälkeen olen todennut, että urheilu sai jäädä siltä päivältä. Laulajan työ vaatii hyvän kunnon. Onneksi olen urheillut paljon elämäni aikana. Urheilua olenkin pitänyt jo jonkin aikaa ”harjoitusohjelmassani”. Lasken urheilun samalla tavalla treenaamiseksi kuin laulun harjoittelunkin. Kropan saaminen lauluun mukaan ei ole niin yksinkertainen asia kaikille. Siksi on hyvä hallita ja tuntea omaa kehoaan. Urheilu auttaa näissä asioissa.

Camerata Chydeniuksen kanssa aloitimme harjoittelun kolme viikkoa ennen konserttia. Työstimme kappaleita teos kerrallaan ja myös sen mukaan, keitä soittajia pääsi paikalle. Orkesteriharjoituksissa oli erittäin miellyttävä tunnelma ja koin olevani tervetullut solistiksi. Uskon siihen, että teosten soittaminen oli myös soittajille mukavaa vaihtelua.

Olin ensimmäistä kertaa tämän kokoisen orkesterin solistina. Aluksi harjoitukset jännittivät kovasti, mutta minuun ja osaamiseeni suhtauduttiin hyvin. Camerata Chydenius soittaa vanhoilla soittimilla, jolloin kappaleet ovat viritykseltään puoli sävelaskelta kirjoitettua matalampia. En kokenut tätä ongelmaksi. Olin aloittanut matalammassa sävellajissa harjoittelemisen hyvissä ajoin, joten se ei tullut yllätyksenä.

Orkesterin kanssa oli helpompi tehdä musiikkia ja hengittää kuin korrepetiittorin kanssa. Korrepetiittori antoi minulle aikaa ja merkkasi ylös hengitykseni, mutta orkesterin kanssa se oli silti helpompaa. Laulunopettajani kanssa puhuin asiasta ja hän sanoi, että ehkä vanhat soittimet ovat niin hengittäviä ja joustavia itsessään, että kaikki tulee sitten kuin luonnostaan.

2.3.3 Koloratuuri

Termi tulee italian kielestä ja se tarkoittaa koristelua. Musiikkiterminä koloratuurilla tarkoitetaan äänen notkeutta ja runsasta nuottikuvan koristelua.

Se voidaan määritellä myös äänialan mukaan, jolloin sillä tarkoitetaan erittäin korkeaa äänialaa. Koloratuuriaarioita on sävelletty myös muillekin äänialoille kuin sopraanolle. Koloratuurille on hyvin tyypillistä virtuoosimainen laulaminen, koska ääni on niin notkea, että sillä pystyy tekemään nopeitakin juoksutuksia ja ilmiömäisiä korukuvioita; trillejä ja erilaisia kadensseja. (Jander & Harris.)

Olen harjoitellut kuluvan lukuvuoden aikana hyvin paljon nopeita nuottikuvia, koristeluja ja juoksutuksia – koloratuureja. Nämä eivät onnistu luontevasti ja ääntä rasittamatta, ellen saa ääntäni oikeaan paikkaan ja erittäin kevyeksi. Olen tämän keveyden kautta oppinut tekemään trillin ja oppinut hahmottamaan sitä paremmin.

Minulla on hyvin korkea ääni, mutta laulunopettajani mukaan en ole koloratuurisopraano, koska ääneni on voimakkuudeltaan suurempi kuin tyypillisellä koloratuurisopraanolla. Ääneni on notkea ja minulle sopii erittäin hyvin nopeiden koloratuurien laulaminen. Olenkin laulanut paljon koloratuuriaarioita, koska ne ovat luontevia minulle ja varsinkin nyt, kun olen löytänyt ääneeni uudenlaista keveyttä, koloratuurit tuntuvat entistä paremmilta laulaa. Gloria –konserttini teokset on sävelletty koloratuuriäänelle.

Koloratuuriteoksissa on paljon haastetta. Nopeiden nuottikuvien puhtaana pysyminen on esimerkiksi yksi niistä. Olenkin monesti pidentänyt nuottiarvoja jättämällä tekstuurista kaiken kuvioinnin laulamatta, ja laulanut esimerkiksi juoksutuksen ensimmäisen äänen pitkänä äänenä ja jatkanut näin. Joskus tämä työskentelymuoto on vaatinut toistoa useita kertoja ja joskus olen siirtynyt saman tien kirjoitettuun muotoon takaisin.

2.3.4 Vibrato, trilli

Vibrato syntyy hiuksenhienosta äänihuulten lihasten liikkeestä. Opiskelujen edetessä myönteisissä merkeissä, ääneen ilmestyy hiljalleen vibrato. Se muodostuu eri tasoisista sävelistä, jotka kuitenkin koetaan yhtenä sävelenä. Absoluuttisen puhdas sävel on ainoastaan sävel ilman vibratoa. Suoraa ääntä

käyttävät laulajat väsyvät helposti. Näin ollen voidaankin ajatella, että vibrato on luonnon oma keino suojella äänihuulia liialta rasitukselta. Vibrato kuuluu terveeseen äänenkäyttöön välttämättömänä. (Roivainen 2004, 89.)

Siitä kuinka trilli syntyy, ei olla yksimielisiä. Osan mielestä se syntyy kilpiruston liikkeestä, mutta joidenkin mielestä kilpirusto pysyy paikallaan ja äänihuulet tuottavat trillin itsenäisellä värähtelyllään kuten vibratossa, kuitenkin suuremmalla äänen värähtelytaajuuden vaihtelulla. Trilliä täytyy harjoitella, jotta se onnistuisi. (Roivainen 2004, 90-91.)

Trilliä on vaikea, jollei jopa mahdotonta, opettaa. Laulaja oppii tekemään sen yleensä korvakuulolta. Trillin tekemiseen tarvitaan muutakin kuin vain äänihuulet ja lihakset siinä vieressä. Trilli syntyy silloin, kun koko kroppa on mukana laulussa. Trillin oppii vain harjoittelemalla ja kokeilemalla. Trilli on olennainen osa barokkilaulamista. (Jakobs & Tegnér 1985, 76.)

Olen harjoitellut trilliä vierekkäisten sävelten toistolla ensin hitaasti ja sitten nopeuttanut tätä liikettä. Trillin opetteleminen on vienyt aikaa kovasti. Mielestäni olisi helpompaa hahmottaa trilli, jos se oli kirjoitettu ulos nuottiin. Trillihän merkitään nuotin päälle tr. -merkillä. Olen usein miettinyt mistä sävelestä trillin pitäisi lähteä; merkityn nuotin yläpuolelta vai alapuolelta. Konsertin teoksissa tulinkin siihen tulokseen, että trillit lähtevät yleensä yläpuolelta. Opinnäytetyöni ohjaajan mukaan se on tyyllillisesti barokkimusiikkiin myös useimmiten oikeanlainen ratkaisu.

Kerroin kappaleen 2.3.3 (koloratuuri) kohdalla siitä, kuinka olen kuluvan vuoden aikana saanut ääneeni uudenlaista keveyttä. Olen tämän keveyden kautta oppinut tekemään trillin sekä oppinut hahmottamaan sitä paremmin.

Minua on helpottanut paljon opettajani antama ajatus siitä, että trilli on enemmänkin vibratoa. Händelin laulusarjojen pitkissä suorissa äänissä, joihin on merkitty puoleen väliin trilli, hahmotin paremmin sen mitä on laulaa suoralla äänellä ja millaista on muuttaa se kesken kaiken trilliksi. Lopulta se pitkä ääni muuttui nopeasti vapaaseen vibratoon. Nämä olivat mielestäni todella hienosti

sävellettyjä kohtia Händelin Gloriassa. Aluksi teosta kuunnellessani en ajatellut oppivani tekemään trilliä pyydetyllä tavalla mutta nyt osaan sen tehdä.

Konserttiohjelmiston harjoittelun aikana opin tekemään trillin sekä ylhäältä että alhaalta päin ja samasta äänestä lähtien. Nopeiden juoksutusten jälkeen trillin tekeminen on edelleen hankalaa mutta tiedän nyt miten harjoitella sitä.

2.3.5 Ornamentointi

Barokkimusiikissa on hyvin tyypillistä korukuviointi eli ornamentointi. Korukuvioinnilla on useita tavoitteita ja yksi niistä on tärkeiden sävelten korostaminen. Barokin aikana ornamentointi täydensi melodisen ja harmonisen kokonaisuuden. Se myös vahvisti tunnetiloja ja tunteita. Korukuviointi antoi mahdollisuuden myös melodian toistumisessa vaihtelevuuteen ja tietyn asian painottamiseen eri tavalla. Se oli myös spontaania ilmaisua. (Klingfors 1985, 140.)

Korukuvioinnilla voi saada kuulijan huomion kiinnittymään johonkin olennaiseen kuten tekstin toistoon. Monesti laulut voivat loppua myös kadenssiin. Aina kuviointi ei ole välttämätöntä, vaan laulaja voi miettiä, että voisiko tekstiä painottaa jossakin kohden mieluummin vaikka dynamiikalla kuin kuvioinnilla. Hyvin usein barokin ajan laulumusiikissa toistuu alkuosa (niin sanottu da capo – aaria), jolloin kertausta voidaan koristella tarpeen mukaan. (Jakobs & Tengnér 1985, 78.)

Ornamentointia opettelin jo ensimmäisen barokki-resitaalini (2005) yhteydessä. Kunnioitan kirjoitettua nuottikuvaa hyvin pitkälle ja minun oli aluksi vaikeaa lähteä kuvioimaan ja muuttamaan nuottitekstuuria. Toki en ensimmäisen resitaalini yhteydessä ymmärtänyt niin paljon tyylinmukaisuudesta mitä nykyään ymmärrän. Opinnäytekonserttikappaleideni kanssa lähdin liikkeelle ajatuksesta, että opettelen mahdollisimman hyvin nuottikuvat ja oikeat aika-arvot – myös korrepetiittorin kanssa. Tämän jälkeen kuuntelin kappaleet huolellisesti sekä mietin laulajien erilaisia ornamentointitapoja. Niissä oli mielestäni paljon järkeä

tietyn sanan esiintuomisen merkityksessä. Pikkuhiljaa uskalsin itse lisäillä omaa korukuviointiani mukaan. Ornamentointi vaatii rohkeutta sekä heittäytymistä musiikin mukaan.

Ornamentointi tulee mielestäni kuvioon vasta siinä vaiheessa, kun laulaja osaa kappaleen hyvin ja hän tuntee nuottikuvan muuntelun luonnolliseksi. Korukuviointi lähtee itsestä, laulajan halusta painottaa jotain musiikillista asiaa. Minä kyselin opettajaltani ja ohjaajaltani, että onko tämä kuviointi sopivaa ja hyvää. Halusin varmuuden siitä, että ornamentointini oli tyyllillisesti sopivaa. Minua kannustettiin korukuvioiden tekemiseen ja sain siihen rohkeutta erilaisten neuvojen avulla. Esimerkiksi Händelin Glorian toinen osa "Et in terra" päättyi omaan kadenssiini. Kadenssin kehittelin kuuntelemalla levyltä vaihtoehtoa ja eräässä harjoituksessa tein oman kadenssini, joka oli ohjaajani mielestä hyvä. Kehittelin sitä vielä laulutunnilla parempaan suuntaan. Mozartin aarian "Tu virginum corona" nuotissa oli valmiiksi kirjoitettu kadenssi, jonka lauloin. Mielestäni kadenssi oli hyvä ja sopi hyvin minulle, joten päädyin siihen. Tulevaisuudessa voisin hakea uutta haastetta kappaleeseen kehittämällä siihen ihan oman pitkän kadenssin.

Ornamentointia tein lähinnä Händelin Gloriassa. Teoksen jokaiseen osaan lisäsin jonkinlaisen korukuvioinnin. Lisäilin trillejä, painotin dynamiikalla, muutin nuottien aika-arvoja ja lisäilin nuotteja, käytin hyödykseni pidätyksiä ja appogiaturia. Jokainen teos muuttui korujen lisäämisen myötä mielenkiintoisemmaksi ja uudemmaksi. Teosta pystyisi varmasti kehittämään pitkällekin ornamentoinnilla mutta ohjaajani mukaan on hyvä joskus pitää niukkuudesta kiinni. Jokin osa voi olla täysin muuntelematon ja silti se voi koskettaa yksinkertaisuudellaan ja rauhallisuudellaan.

Bachin kantaatissa Jauchzett Gott in allen Landen en kuvioinut muulla tavoin kuin trillejä lisäämällä. Tämä teos on valmiiksi kirjoitettu siten, että kuvioinnille ei ole mielestäni paljoa tilaa.

2.4 Tuotannolliset asiat

Konsertin järjestämisessä on muistettava paljon erilaisia asioita. Sain monenlaista apua opinnäytetyöni ohjaajalta, jonka kanssa keskustelimme niistä eri osa-alueista mitä konsertin järjestämisessä pitää muistaa. Ohjaajani hoiti orkesterin kanssa käydyn yhteydenpidon sekä nuotit sille. Mainoksista ja ohjelmasta keskustelin Chydenius-kapellin kanssa heidän kokouksessaan keväällä 2010. He antoivat minulle vapaat kädet näiden kanssa.

Julisteita (LIITE 1) painatin 50 kappaletta. Jaoin kaikki eri paikkoihin Kokkolan kaupungille. Ohjelmalehtiä (LIITE 2) painatin 230 kappaletta. Olin näihin tuotteisiin hyvin tyytyväinen, koska ne olivat mielestäni erittäin onnistuneet ja tyylikkää. Ne kertoivat hyvin siitä, että suhtauduin konserttiin ammattimaisesti. Ohjelmalehden myyjät sain koulukavereistani, jotka olivat mielellään auttamassa.

Alueen lehtiin otin itse yhteyttä. Osa lehdistä oli pieniä (Kälviän seudun sanomat), joten kirjoitin kuvallisen jutun itse (LIITE 5). Alueen suurimmat lehdet (Keskipohjanmaa ja Kokkola-lehti) haastattelivat minua (LIITE 6, LIITE 7). Tämä toi positiivista näkyvyyttä konsertille ja sain useita yhteydenottoja näiden juttujen kautta.

Paljon oli asioita mitä piti muistaa. Onneksi kaikki ihmiset, joita lähestyin kysymyksilläni, olivat halukkaita auttamaan. En kokenut prosessia missään vaiheessa liian suureksi ja olisin varmasti voinut delegoida asioita vielä paremmin muidenkin hoidettaviksi, mutta halusin tehdä itse suurimman osan järjestelytoista. Halusin oppia mahdollisimman paljon projektista ja halusin pitää ohjat käsissäni.

2.8 Hyvä esiintyminen

Muusikot tarvitsevat esiintymisiä. Ne ovat harjoittelun päämäärä ja tarkoitus, niihin valmistautuminen on suuri ja tärkeä prosessi. Niillä on myös huomattava vaikutus motivaatioon. (Aho 2009, 104.)

Aikuinen vastaa itse tavoitteidensa asettamisesta. On tiedettävä, mitä haluaa oppia, kuinka korkealle tähtää ja miten asetettuun tavoitteeseen päästään. Joskus kannattaa antaa itselleen haastetta ja uskoa itseensä. Usein silloin oppii eniten ja saa lisää itsevarmuutta.

Koen esiintymistilanteen yleensä positiivisena mahdollisuutena esitellä taitojani. Saan myös esittää musiikkia, mistä pidän. Koen esiintymisen olevan aina uusi mahdollisuus tulevia töitä ajatellen. Hyvä esitys vahvistaa itsetuntoa ja tietoisuutta siitä, että olen oikealla alalla. Tunnen suurta nautintoa esiintyessäni ja esityksen jälkeen. Epäonnistumisia tapahtuu jokaiselle. Itse koen epäonnistumiset inhimillisinä asioina enkä masennu niistä, koska konsertissa on varmasti paljon hyviä hetkiä, jotka saavat pikku virheet unohtumaan taustalle.

Olen kova jännittäjä. Alan jännittää jo paljon ennen konserttia. Niin kävi myös tämän konsertin kohdalla. Nukuin välillä huonosti ja mietin hoidettavia asioita yöaikaan. Sairastuin myös ja menetin ääneni kurkkukivun vuoksi muutamaksi päiväksi. Koen jännityksen kuitenkin positiiviseksi asiaksi. Saan aina ladattua itseni hyvin konserttitilanteeseen. Jännitän aina ennen lavalle nousemista mutta lavalla ollessani jännitys rauhoittuu.

Konserttipäivän haluan rauhoittaa kokonaan. Haluan herätä rauhassa. Haluan tehdä kaiken rauhassa. Parasta olisi jos saisin olla ihan yksin. Käyn laulamassa rauhallisessa tilassa aamulla ennen ruokailua. Tämän jälkeen haluan rauhassa laittaa itseni valmiiksi ja virittäytyä sitä kautta tulevan esityksen tunnelmaan. En halua minkäänlaista kiirettä. Olen joskus joutunut menemään esiintymään kovalla kiireellä ja en ole pitänyt niistä tilanteista lainkaan. Vaadin täydellistä keskittymistä ja aikaa siihen.

Olen työskennellyt kahtena esityskautena kahdessa eri ammattiteatterissa. Teatterityössä olen pitänyt tärkeänä kehon kunnollisen lämmittelyn. Teatteri on sen verran fyysistä työtä, että olen välillä käynyt lenkillä ennen töihin menoa, jotta saan itseni tietynlaiseen vireystasoon. Konserttia ennen venyttelen aina hyvin ja lämmittelen kunnolla, jotta kroppa on vireänä. Kaikenlaista liikuntaa vältän kuitenkin pari päivää, etten ole mistään jumissa enkä kipeä. En myöskään halua olla rasittunut millään tavalla, koska laulaminen on lihastyötä ja haluan antaa kropalleni mahdollisuuden toimia hyvin esitystilanteessa. Varsinkin näiden laulujen kanssa mietin sitä, että en rasita kroppaani liikaa muutamaan päivään ennen esitystä

3 KONSERTTI KIRKOSSA

”Musiikki ilmaisee sen,
mitä ei voi sanoiksi pukea
ja mistä ei voi vaieta.”

- Victor Hugo -

Musiikilla voidaan ilmaista kaikkea sellaista mitä ei voida pukea sanoiksi. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi kauneus ja pyhyys. Musiikki koskettaa, puhuttelee, välittää ja kertoo. Musiikki kuuluu olennaisena osana seurakunnan toimintaan. Laulamalla ja soittamalla ihminen luo yhteyttä sisimpäänsä, toisiin ihmisiin ja Jumalaan. Musiikki avautuu, kun sille ensiksi avautuu itse. Tiedostamattomatkin muistot, kokemukset ja tuntemukset heijastuvat kuulijan mielestä musiikkiin. Ihminen voi näin työstää elämäänsä musiikissa. (Kurkela 2004, 10-11, 13.)

Musiikki kuuluu tärkeänä osana hengelliseen elämään ja erilaisiin hengellisiin tilaisuuksiin. Jo Vanhassa Testamentissa puhutaan musiikista olennaisena osana ja siellä luetellaan paljon eri soittimia, mitä on käytetty musisoinnissa. Myös tanssi on kuulunut Vanhan Testamentin musisointiin. Musiikkia käytettiin Jumalan ylistämiseen mutta se mainitaan myös terapeuttisen tehtävänsä vuoksi. (Nissinen 2004, 15-17.)

Luterilaisen teologian mukaan musiikki on Jumalan luomistyöhön kuuluva lahja, joka on annettu ihmiselle iloksi ja keinoksi olla yhteydessä Jumalaan, lähimmäiseen ja omaan sisimpään. Usein hengellinen musiikki muodostuu hengelliseksi sanojen myötä. Toki ihminen kokee hengellisyyttä myös soitinmusiikissa ja paljon soitinmusiikkia on sävelletty hengellisiin tilaisuuksiin. Kun musiikkiin liitetään sanat, siitä tulee evankeliumin julistamisen, vastaanottamisen ja todeksi elämisen keino. (Nissinen 2004, 23-24.)

Laulajalle messu, oratorio, passio tai kantaatti ovat haasteita, jotka edellyttävät pitkäjänteistä suunnittelua ja työtä. Suurteoksessa riittää haasteellista laulettavaa ja opeteltavaa. Lisäksi teosten tausta ja sanoma vaativat perehtymistä. Tekstin tulee olla tuttua, jotta sen esittäminen on mahdollista. Suurteokset vaativat laulajalta kuntoa ja äänen kestävyyttä. (Murto 2004, 224.)

Koska lähtökohtani konsertille oli Händelin Gloria, oli hyvin luonnollista suunnitella myös muu ohjelmisto hengelliseksi. Kirkko on juhlava paikka konsertille. Kirkkokonsertti oli alusta asti mielessäni. Kirkko paikkana toi näkyvyyttä konsertilleni ja tilaa yleisölle oli hyvin.

4 TEOKSET

4.1 Georg Friedrich Händel: Gloria

Esittelen seuraavaksi Gloria -teosta yksityiskohtaisesti, koska tämä vasta 2000-luvun alussa löytynyt teos esitettiin ensimmäistä kertaa Kokkolassa. Teoksen laajempi esittely on mielestäni paikallaan. Gloria kantaesitettiin Göttingenissä Händel festivaaleilla 3.6.2001 (Mueller 2001).

Georg Friedrich Händel (1685—1759) oli saksalaissyntyinen merkittävä barokkiajan säveltäjä. Händelin teokset mukailevat aikansa barokkityyliä, mutta samalla hän oli hyvin persoonallinen säveltäjä. Tunnetuin hän on vokaaliteosten (oopperat ja oratoriot) säveltäjänä mutta hänen konserttonsa ovat myös saaneet suurta huomiota viime aikoina. Hän kehitti barokin italialaistyyppisen opera serian huippuunsa. Händelin oopperat sisältävät lyyrisiä, virtuoosimaisia aarioita, dynaamisia osia jousille ja ne perustuvat vankkoihin sointukulkuihin, mikä kertoo säveltäjän saksalaisesta taustasta. Händel oli hyvin muuntautuva säveltäjä ja hän pystyi säveltämään musiikkia kaikenlaisiin tilaisuuksiin. (Burrows 2006, 113-114.)

Georg Friedrich Händelin teos Gloria löydettiin maaliskuussa 2001 Lontoosta, Royal Academy of Musicin kirjastosta. Gloria -teoksen käsikirjoitus on ollut tutkijoiden tiedossa jo monia vuosia ja ensimmäinen maininta siitä on jo vuodelta 1983. Kontratenori Nicholas Clapton, joka samaan aikaan työskenteli Repertoire International des Sources Musicalesin (RISM; tietokanta, joka pitää sisällään tietoja 1700—1800 -lukujen musiikin sävellyskäsikirjoituksista) parissa, kirjoitti lyhyen raportin Early Music -lehdelle joistakin aiemmin tuntemattomista töistä, joita oli tullut vastaan Academyn kirjastossa. Clapton ajatteli kirjoittaessaan raporttia, että Händelin nimeäminen Glorian säveltäjäksi oli erittäin arveluttavaa, koska tästä ei voitu olla täysin varmoja. Kukaan ei ollut eri mieltä melkein 20 vuoteen. Kunnia teoksen nimeämisestä Händelin sävellykseksi menee Hampurin yliopiston Professori Hans Joachim Marxille.

Hän oli ensimmäinen, joka sanoi Gloriana Händelin tyköksi vähän sen jälkeen, kun hän vieraili Royal Academyssä syyskuussa 2000. (Prize 2001.)

Professori Marx uskoo, että Gloria kuuluu kokoelmaan, jonka on koonnut William Savage, pitkäaikainen Händelin työtoveri, joka lauloi usein Händelin oopperoissa ja oratorioissa. Glorian käsikirjoitukset hankki itselleen myöhemmin R.J.S Stevens, jonka kokoelma testamentattiin Academylle 1865. Hänen kokoelmassaan oli muitakin hyvin tärkeitä käsikirjoituksia, sisältäen osittain kirjoitetun Purcellin Fairy Queenin, joka on nykyään yksi Academyn aarteista. Savage-Stevens yhteys voi selittää miksi Gloria jäi pois käytöstä suurilta osin 1800—1900 luvuilla; Fairy Queen katosi 1701 ja se löydettiin uudelleen 1900 – myös Royal Academy of Musicin kirjastosta. (Prize 2001.)

Academyn kirjastossa on kolme eri kopiota teoksesta 1800 -luvulta. Täydellinen – sopraanolle, ykkös- ja kakkosviululle ja basso continuoille; on MS 139:ssä, joka sisältää suuren määrän aarioita Händelin oopperoista. Jokainen työ on eritelty ja laulajat on nimetty. Gloria teosta ei ole tunnistettu. Academylla on lisäksi kaksi kappaletta nuotteja, jotka ovat saman puhtaaksikirjoittajan. Toisen kannessa lukee teksti; ”Instrumentaali osat Gloria in excelsis Deo on diskantti äänistä – Händel”. Puhtaaksikirjoittaja on alleviivannut ”Händelin” kahdesti! (Prize 2001.)

Händel oli todella tarkka omista töistään, ja hän testamenttasi ne uskolliselle puhtaaksikirjoittajalleen Smith vanhemmalle 1759. Smithin poika siirsi myöhemmin suurimman osan tuotannosta kuningas George III:lle. Suurin osa muista alkuperäisistä teoksista löysi tiensä Fitzwilliamin museoon Cambridgeen, kun taas Händelin tekemät kopiot ovat Hampurin kaupungin ja yliopiston kirjastossa. Gloria in excelsis Deo, joka jotenkin katosi Händelin omasta kokoelmasta, pysyi siksi tuntemattomana tutkijoille ja muusikoille lähes 300 vuotta. Gloria on tärkeä lisäys Händelin tuotantoon. Se oli selkeästi kirjoitettu koloratuurisopraanolle. (Prize 2001.)

Glorian alkuperästä ei tiedetä mitään; mihin tilaisuuteen se on tehty tai mihin se kuuluu tai kuka sitä on esittänyt. Musiikki itsessään antaa joitakin vihjeitä.

Tyylistä päätellen, se on päivätty Händelin viimeiselle Hampurin vuodelle tai hänen ensimmäisille Italian vuosilleen 1706—1708. Händel on säveltänyt joitakin teoksia, joissa on vahva yhteys Gloriaan ja yksi näistä on Utrecht Jubilate, joka esitettiin ensikertaa St. Paulin katedraalissa 1713. Tämä viittaa vahvasti siihen, että Händel kirjoitti Glorian ennen Jubilaten sävellystä 1713. (Prize 2001.)

Gloria on jaettu seitsemään tyypilliseen liturgian osaan. Ensimmäinen osa ("Gloria in excelsis deo") ja viimeinen ("Quoniam tu solus sanctus", joka johtaa ilman taukoa "Cum sancto spiritu" -osaan) ovat yhteydessä tyyllisesti ja motiivisesti. Tyyllisesti se viittaa suljettuun muotoon. Molemmat osiot sisältävät kaksiviivaisen b-nuotin, joka on koko teoksen korkein ääni. Ensimmäinen ja viimeinen osa sisältävät myös pitkään pidettäviä nuotteja, joissa Händel pyytää laulajaa lisäämään trillin puolesta välissä mukaan. Toinen osa, "Et in terra pax", on yksinkertainen ja koskettava, tyyllillä jota Händel voisi myöhemmin kuvailla "largo e staccato":ksi. Seuraava "Laudamus te" sisältää händelmäisen kävelybassolinjan ja tärkeän viulusoolon lähellä loppua, joka nousee taianomaisesti tukemaan säestystä. (Prize 2001.)

Keskellä rauhaisaa Gloriaa on kolmijakoinen "Gratias", joka on yksinkertainen. Se sisältää sydäntä särkeviä kadensseja, joita Händel käyttäisi myöhemmin hitaissa ooppera-aarioissa kuvastamaan paatosta. Resitatiivimainen "Domine Deus" johtaa c-mollissa olevaan "Qui tollis" -ariaan, joka on kaikkein merkittävin osan koko Gloriaa ja mahtava löytö jo itsessään. Raskaat, monimutkaiset kromaattiset linjat kuvaavat "maailman syntejä". Vaikka "Qui tollis" kuuluu Händelin varhaistuotantoon, sitä pidetään yhtenä säveltäjän hienoimmista saavutuksista. (Prize 2001.)

Viimeiset osat, "Quoniam tu solus" ja "Cum sancto spiritu", muistuttavat siitä, että messu on juhlava sopraanoteos ja virtuoositeetti on viimeistelty liturgisella tekstillä – joka ehkä on uusi merkki siitä, että teos on sävelletty Roomassa, missä teatraalisia elementtejä ei voitu musiikista jättää pois. (Prize 2001.)

Gloria on osa messua. Händel ei säveltänyt mitään muuta perusmessua (Kyrie, Gloria, Sanctus, Credo, Agnus dei) sooloäänelle. (Prize, 2001). Messu tarkoittaa useissa kristillisissä kirkkokunnissa ehtoollisjumalanpalvelusta. Musiikkiterminä messu tarkoittaa yleensä liturgian alkuperäisteksteihin perustuvaa sävellystä. Jos messuun ei kuulu kaikkia osia (Kyrie, Gloria, Sanctus, Credo, Agnus dei) on kyseessä missa brevis eli lyhyt messu. (Aamenesta öylättiin 2010.)

4.2 Wolfgang Amadeus Mozart: Exsultate, jubilate

Wolfgang Amadeus Mozart (1756—1791) on yksi länsimaisen musiikin kuuluisimpia säveltäjiä. Hänen tuotantoonsa kuului oopperoita, sinfonioita ja konserttoja sekä jousikvartettoja, pianoteoksia ja kamarimusiikkia. Mozart teki kolme Italian-matkaa 1769—1773 ja ne merkitsivät nuorelle säveltäjälle sekä ulkoisen menestyksen että työllillisen kypsymisen vaihetta. Jo ensimmäisen matkan aikana Mozart sai arvostetun Kultaisen kannuksen ritariristin, oopperatilauksia sekä paljon muuta menestystä ja arvonantoa. Säveltäjä omaksui matkoillansa perinpohjin italialaisen ooppera- ja soitinmusiikin tyylin ja sulatti sen oman sävelkielensä elimelliseksi osaksi. (Lord 2008, 46-47.)

Mozart kirjoitti soolomotettinsa Exsultate, jubilate Milanossa vuoden 1773 alussa. Teos sävellettiin palkitulle miessopraanolle Vananzio Rauzzinille, joka oli myös laulanut pääroolin Mozartin juuri valmistuneessa oopperassa Lucia Silla. Motetti sai ensiesityksensä 17.1.1773 Theatinen kirkossa San Antoniossa, Milanossa. Teoksen käsikirjoitus oli aiemmin Preussin valtion kirjastossa Berliinissä ja nykyään se on Jagelonikan yliopiston kirjastossa Krakovassa. (Münster 2000, 5.)

“Nykyajan Italiassa tämä termi (motetti) on haettu latinalaisesta soolokantaatista, jossa on kaksi aariaa ja kaksi resitatiivia, päättyen Hallelujaan ja lauletaan messun aikana Credon jälkeen. Yleisesti ottaen tätä laulavat parhaat laulajat”. (Münster 2000, 5.) Teos on sävelletty sopraanolle ja orkesterille Mozartin kolmannen Italian matkan aikana. Teoksessa on kolme

aariaa, musiikilliselta olemukseltaan kuin kolme erilaista kohtausta oopperasta. Kahden ensimmäisen aarian välissä on lyhyt resitatiivi ja kaksi jälkimmäistä aariaa seuraavat toisiaan keskeytyksettä. Tekstin alkuperää ei tunneta. (Hamilton Armstrong & Zweifel.)

Teoksesta löydettiin vuonna 1978 aiemmin tuntematon versio, jossa oboet korvattiin kahdella huilulla. Uusi versio löydettiin Wassenburg am Innin kaupungista St. Jakobin kirkosta. Salzburgin versio tekstistä on puhtaasti yhteydessä Pyhään kolmiyhteyteen. On olemassa paljon todisteita siitä, että versio on laulettu ensimmäistä kertaa Pyhän kolmiyhteyden kirkossa 30.5.1779 ja laulaja oli salzburgilainen miessopraano Francesco Ceccarelli. (Münster 2000, 5.) Omassa konsertissani kuultiin aaria ”Tu virginum corona” resitatiiveineen. Osa on kirjoitettu jousille ja näin ollen uudella löydöllä ei ole merkitystä konserttiani ajatellen.

4.3 Johann Sebastian Bach: Jauchzet Gott in allen Landen

Johan Sebastian Bach (1685—1750) oli merkittävin saksalainen myöhäisbarokin ajan muusikko ja säveltäjä. Elinaikanaan Bach tunnettiin klaveerivirtuoosina. Säveltäjänä hän hallitsi mestarillisesti kaikki sävellystekniikan osa-alueet melodiasta harmoniaan ja kontrapunktiin. Bachin musiikki ajoittuu barokki –aikakauden loppuun, joten hänen musiikkinsa on kuin yhteenvetoa barokin estetiikasta esitettynä loogisella ja elegantilla musiikkikielellä, joka oli säilyvä kaiken myöhemmän tonaalisen harmonian perustana. (Lord 2008, 38.)

Johan Sebastian Bach on yksi musiikin historian tuotteliaimmista säveltäjistä. Hän sävelsi yli 1000 teosta. Hän sävelsi paljon kirkollista musiikkia, kuten messuja, oratoriota, passioita ja ainakin 215 kantaattia. Hän sävelsi konserttoja eri soittimille, teoksia yksittäisille soittimille, urkumusiikkia sekä runsaasti kamarimusiikkia. Fuugan hän kehitti täydellisyyteen; hän loi hyvin monimutkaisia mutta kauniita melodioita, jotka kehittyivät kappaleissa

samanaikaisesti useamman melodian kanssa, kontrapunktisesti. Bachin musiikki on hyvin uskonnollista. (Soinne 1989, 110-116.)

Bachin kantaatti ”Jauchzet Gott in allen Landen” BWV 51 on säveltäjän mukaan ”todellinen kantaatti”, joka mainitaan heti jo käsikirjoituksen otsikossa. Näin voidaan erottaa vain sooloäänille sävelletyt teokset kuorokappaleista, joita saatettiin kutsua konsertoiksi. Tämä kantaatti on yksi Bachin tunnetuimmista. Kantaatti – kuten vesileimat säilyneestä alkuperäisestä nuotista osoittavat – on kirjoitettu 1727—1731 välillä. Joidenkin tutkimusten mukaan puhtaaksikirjoittajan käyttämät muodot ovat auttaneet kaventamaan kirjoitusajankohtaa tarkemmin vuoteen 1730. Kansilehden teksti kertoo lisäksi, että sen liturginen tarkoitus oli 15. Pyhän kolminaisuuden jälkeinen sunnuntai, joten voimme siis olettaa, että 17.9.1730 on ollut tarkka päivämäärä ensimmäiselle esitykselle. Bach sävelsi kantaatin kantaattituotantonsa myöhäisessä vaiheessa. Hän täydensi kolmannen Leipzigin vuosittaisen kantaattisyklinsä tällä kantaatilla. (Wendt 2009, 4.)

Barokin aikakauden tärkein vokaalimusiikin muoto oopperan ja oratorion ohella oli kantaatti. Ensimmäistä kertaa kantaatti-sanaa käytti Alessandro Grand (n.1575—1630). Hän käytti sanaa kuvaamaan kolmea kappaletta, joiden rakenne on solistinen säkeistömuunnelma säännöllisesti liikkuvan ostinatobasson päällä. Kantaatin varhaisen kehityksen kannalta merkittävää on se, että kokoelmasta löytyy myös laajamuotoisia sävellyksiä, joissa resitatiivi ja arioso tai aarian kaltainen kirjoitustapa seuraavat toinen toistaan tekstin vaatimusten mukaisesti. (Anderson 2004, 105-106.)

Soolokantaatti syntyi madrigaalin (maallinen useampiääninen laulumusiikki) ja monodian (harmonialla säestetty yksiääninen laulu) liitosta. Se sai paljon vaikutteita myös varhaisten oopperoiden bel cantosta. Kantaatti oli sooloäänelle ja muutamalle instrumentille sävelletty lyrinen teos, jossa aariat ja resitatiivit vuorottelivat. Niistä tuli hyvin suosittuja, koska niitä voitiin hyvin esittää kotipiirissä. Siitä tulikin yksi barokin hallitsevista tyylilajeista, ja yleensä se sisälsi kaksi aariaa, joiden välissä oli resitatiivi. Barokkiajalla tyypillinen kantaatti perustui maalliseen tekstiin. (Lord 2008, 33.)

Tämä kantaatti on sävelletty soolosopraanolle, trumpetille, viuluille, alttoviululle ja continuolle. Teksti on todennäköisesti suurimmalta osin Bachin omaa käsialaa. Kantaatti sisältää neljä teosta (tai viisi, jos Alleluja osuus lasketaan omakseen). Ensimmäinen aaria ”Jauchzet Gott in allen Landen” (Riemuiten ylistäkää Herraa koko maan piiri) on tyypillinen da capo –aaria, jonka analyysimuoto on ABA. Se on kirjoitettu koko yhtyeelle ja jokainen soitin on yhtä tärkeä. Toinen osa ”Wir beten zu dem Tempel an” (temppelissä palvelemme uskollista Jumalaamme) on kirjoitettu resitatiiviksi tulevalle aarialle mutta sitä voisi helposti kutsua myös ariosoksi, joka on resitatiivin ja aarian välimaastoa. Tämä osa esitetään joustien kanssa. Teksti tähän osaan on otettu Raamatusta, psalmi 26 ja 138. Kolmas osa on aaria ”Höchster, mache deine gute” (julistakoon heikko ääneni Jumalan ihmetöistä), jonka säestys on pelkästään continuolla. (Wikipedia.)

Teoksen viimeinen kokonaisuus alkaa koraaliteoksella ”Sei Lob und Preis mit Ehren” (Armossasi lupasit, että voimme luottaa Sinuun lujasti), joka perustuu Johann Gramannin koraaliin ”Nun Lob, mein Seel, den Herren”. Bach on käyttänyt samaa koraalia teoksensa ”Wir danken dir, Gott, wir danken dir” (BWV 29) päätteeksi. Koraali soitetaan jousilla ja continuolla ja sopraano laulaa omaansa cantus firmus –tyyliin (termi tarkoittaa sitä, että soittimet soittavat polyfonista sävellystä pohjana ja melodiaa käytetään uudelleen usein korostetusti esittämällä se pitkäkestoisilla nuoteilla). Koraali johtaa ilman taukoa viimeiseen Alleluja osaan, johon trumpetti tulee myös mukaan. (Wikipedia.)

Käsinkirjoitettu partituuri kantaatista ja sen alkuperäiset osat ovat säilyneet. Säveltäjä itse on kirjoittanut sopraano-osuudet, lukematon määrä pieniä virheitä on poistettu. Kun kantaatti sai kantaesityksensä Leipzigissä, soolo-osuuden lauloi poika – tämä oli tyypillistä tuona aikana. Nuottikuva menee kolmiviivaiseen c:hen. Todennäköinen kandidaatti laulajaksi oli Christoph Nichelmann, tuolloin 12 -vuotias poika, joka hyväksyttiin 1730 St Thomaksen kouluun ensimmäiseksi sopraanoksi. Bach opetti häntä tuolloin ja eniten varmasti Bachin vanhin poika Wilhelm Friedemann. (Wendt 2009, 4.)

5 POHDINTA

Konsertti oli kaikin puolin onnistunut. Yleisöä oli hyvin ja kaikki oli hyvin suunniteltu. Olin ensimmäistä kertaa tämän kokoisen orkesterin solistina ja kokemus oli todella hieno ja opettavainen. Tein pieniä virheitä joissakin nopeissa koloratuurikuvioissa mutta kokonaisuuteen olen todella tyytyväinen. En usko, että olisin voinut onnistua paremmin. Palaute konsertista on ollut hyvää ja kannustavaa.

Minusta oli hienoa tuoda Kokkolaan ensi kertaa Händelin Gloria. Sen esittäminen oli yksi haave, joka toteutui todella hyvien soittajien kanssa. Koloratuurien laulaminen on mielestäni erittäin antoisaa sekä haastavaa. Koen sen omakseni ja nopeat nuottikuvat toimivat äänelläni hyvin. Myös vaativien teosten laulaminen opetti minulle laulullisesti hyvin paljon (esimerkiksi äänen keveys, vibraton käyttömahdollisuudet, trilli, nopeat koloratuurikuviot). Myös jännityksen hallitsemisen koin opettavaisena asiana. Lavalle astuessani en enää jännittänyt ja esiintymiseni oli mielestäni luontevaa ja näköistäni.

Halusin oppia trillin ja tiesin, että pystyisin sen oppimaan, koska ääneni on hyvin notkea ja sopii barokkimusiikkiin. Minun piti sisäistää sen muodostaminen ja sen aikana tapahtuva nuottikuva. Lähdin suunnittelussa liikkeelle Händelin Gloriasta ja en aluksi ajatellut trillin tekemistä lainkaan. Mutta harjoittelun edetessä siitä tuli hyvin keskeinen asia ja lopulta onnistuin hahmottamaan ja hallitsemaan sitä.

Konsertin ohjelmavalinta osoittautui onnistuneeksi. Mielestäni Mozartin aaria resitatiiveineen oli erittäin raikas tuulahdus Händelin ja Bachin teosten lisäksi. Orkesterin kappaleet laulujeni välissä olivat hyviä hengähdystaukoja minulle. Nämä antoivat aikaa hengähtää ja kerätä voimia. Ohjelman rakenne oli suunniteltu niin, että jaksoin laulaa vaativat teokset läpi.

Konsertin järjestäminen kannatti. Koen oppineeni paljon uutta laulajan näkökulmaa ajatellen. Työelämän kanssa tehty yhteistyö oli jännittävää ja

valaisevaa. Koin konsertin kaiken kaikkiaan positiiviseksi urakehitykselleni. Kokkolan kaupunginkirkko oli ihan hyvä konserttipaikka. Se oli akustisesti kaikuinen paikka harjoitella, mutta yleisö auttoi akustiikan kanssa, jolloin kaikuisuus tasaantui.

Olen oppinut myös kirjallisen työn kautta uusia asioita. Konsertin kappaleita työstettäessä oli tärkeää ottaa teoksien taustoista selvää, jotta tiesin mihin tarkoitukseen teos on sävelletty ja mitä sillä halutaan ilmaista. Olen jokaisen resitaalini yhteydessä tehnyt huolellista taustatyötä, mutta nyt menin vielä syvemmälle. Analysoin harjoittelumetodeitani ja sitä mikä on kannattavaa ja mikä ei. Olen saanut omasta musiikillisesta työskentelystäni jäsentyneemmän kuvan kuin mitä se oli aiemmin.

Rahoitukseen olen tyytyväinen. konsertin lähestyessä tuli välillä ajatuksia siitä, että kuka vielä voisi auttaa ja riittävätkö rahat. Konsertti sai kuitenkin hyvät sponsorit ja näin ollen konsertin järjestäminen oli mahdollista. Jos minun olisi pitänyt maksaa palkkiot kaikille soittajille, en olisi pystynyt siihen. Chydeniuskapelli auttoi minua todella paljon tekemällä tämän konsertin talkoovoimin. Osa maksuista oli yllättävän suuria. En esimerkiksi osannut ajatella, että kuljetusfirman käyttö olisi noinkin kallista (213,50 €). Kuljetusfirman käyttö oli soitinten kuljetuksessa oleellista, koska muuten vakuutus ei olisi ollut voimassa.

Kirjallisen työn ja harjoitteluprosessin lisäksi taustalla paljon muutakin työtä: ohjelmalehden suunnittelu ja kirjoittaminen, sponsoreiden ja heidän logojensa hankinta, mainoksen suunnittelu, mainonta, yhteydenpito lehtien kanssa, lehtijutun kirjoittaminen. Monia asioita piti pystyä hallitsemaan samaan aikaan. Onnistuin näissä mielestäni kiitettävästi. Apua olisin voinut pyytää läheisiltäni enemmän esimerkiksi julisteiden jaossa. Yksin niitä jakaessani ja hoitaessani huomasin väsyväni ja aikaa kului paljon.

Konsertin järjestäminen vei paljon energiaa. Teosten harjoittelu vaati oman aikansa ja siinä sivussa juoksevien asioiden hoitaminen oli viedä kaiken aikani. Jossain vaiheessa mietin, että olisi ollut helpompaa tehdä kirjallinen tutkimus tai oppimateriaali, mutta tämä työskentelymuoto oli minulle

mielekkäämpi. Tällaisen työn tekemisessä pitää mielenkiinnon pysyä koko ajan yllä ja tässä helpotti, että työskentelyssäni oli aina uusia ulottuvuuksia: oli omaa harjoittelua, sitten tuli mukaan korrepetiittori ja myöhemmin orkesteri. Jokainen vaihe oli uusi ja innostava.

Teokset olivat isoja ja vaativia työstää sekä fyysisesti että laulullisesti. Usein solisti laulaa vain yhden kantaatin konsertissa. Nyt esitettävänä oli kaksi suurta teosta ja vielä Mozartin resitatiivi ja aaria mukana. Olin sairaana ennen konserttia ja jännitin omaa fyysistä jaksamistani. Jaksoin todella hyvin ja missään vaiheessa en kokenut väsyväni liikaa. Äänellisesti kaikki toimi hyvin ja konsertin jälkeen tuntui hyvälle. Harjoitus ja toistaminen ovat auttaneet minua. Ennen konserttia piti muistaa, ettei saa liikaa laulamalla rasittaa itseään.

Konsertissa oli yleisöä hyvin paikalla. Palaute on ollut todella hyvää ja kannustavaa. Esiintymistilanne oli minulle luonteva ja heittäydyin siihen mukaan kokonaisvaltaisesti. Sain keskittyä hyvin konserttiin päivän aikana. Läheiset ymmärsivät keskittymistarpeeni.

Huomattavasti helpompaa olisi ollut, jos minut olisi tilattu solistiksi. Hetkittäin kaikki tuntui aika työläälle, kun kirjallinen työ oli tekemättä ja harjoitella piti paljon. Välillä muistutin itseäni siitä, että opettelen konsertin järjestämistä kokonaisvaltaisesti alusta loppuun saakka. Onneksi opinnäytetyöni ohjaaja on auttanut minua suuresti, ja ilman häntä en olisi varmastikaan selviytynyt suuresta työstä. Kiitos Laurille avusta ja tuesta.

Vaikka tein pieniä virheitä konsertissa, niin silti pidän tätä konserttia erittäin onnistuneena opinnäytetyönä. Erityisen tyytyväinen olen siihen, että opin isoja asioita laulullisesti. Olen kehittynyt paljon prosessin aikana ja sitä ei voi mitata rahassa eikä ajassa.

LÄHTEET

Aamenesta öylättiin. Jumalanpalvelus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Jumalanpalvelus>. Luettu 23.4.2010.

Aho, K. 2009. Kamarimusiikin taito. Nurmes: Punamusta Oy.

Anderson, N. 2004. Barokki musiikki. Monteverdistä Händeliin. Oy UNIpress Ab.

Burrows, J. 2006. Klassinen musiikki. Helsinki: WSOY.

Hamilton Armstrong, R. & Zweifel, P. F. The Three Versions of Mozart's Exsultate, jubilate. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.pzweifel.com/notes/exsultate_english.htm. Luettu 30.3.2010.

Jakobs, R. & Tengnér, M. 1985. Sångteknik under bel canto-epoken. s. 67-80. Teoksessa Von Heijne, I., Jakobs, R., Klingfors, G. & Öhrwall, A. (toim.) 1985. Barockboken. Stockholm: Spångbergs Tryckerier AB.

Jander, O. & Harris, E. T. Coloratura. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.oxfordmusiconline.com/public/?jsessionid=5AA42208C62AE666AE8CA6D0106AC010>. Luettu 23.4.2010.

Klingfors, G. 1985. Instrumental praxis. s. 81-159. Teoksessa Von Heijne, I., Jakobs, R., Klingfors, G. & Öhrwall, A. (toim.) 1985. Barockboken. Stockholm: Spångbergs Tryckerier AB.

Kurkela, K. 2004. Musiikin mieli. Musiikin merkitykset. S. 11-14. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. (toim.) 2004. Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lehikoinen, P. 1982. Musiikki inhimillisessä kulttuurissa. S. 9-35. Teoksessa Auvinen, J. (toim.) 1982. Laulun siivin. Kirkkokuorolaisen käsikirja. Saarijärvi: Printari Oy.

Lord, M. (John Snelsonin kanssa) 2008. Musiikin tarina antiikista nykypäivään. Slovenia: Tandem Verlag GmbH.

Mueller, M. 2001. Handel's Gloria – Previously Unknown Composition. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.musicweb-international.com/HandelGloria/gloria.html>. Luettu 2.3.2010

Murto, S. 2004. Kirkkomusiikki konserttimusiikkina. Esityskäytännöt ja esittäjät. S. 223-225. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. (toim.) 2004. Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy.

Münster, R. 2000. Preface. Pianopartituurista; Mozart, W. A. Exultate Jubilate. Bärenreiter Urtext.

- Nissinen, M. 2004. Musiikin mieli. Musiikki, ihminen ja Jumala. S. 23-25. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. (tom.) 2004. Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Nissinen, M. 2004. Musiikin mieli. Musiikki kirkossa. S. 15-19. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. (tom.) 2004. Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Prize C., 2001. Gloria. Händel Gloria -levyn kansilehti. Lontoo.
- Roivainen, R. 2004. Laulamisen sietämätön helppous. Pilot-kustannus Oy.
- Soinne, P. 1989. Bach. S. 110-116. Teoksessa Oramo, I., Jalkanen, P., Pekkilä, E., Salmenhaara, E., Virtamo, K. & Väisänen, R. 1989. Suuri musiikkitietosanakirja 1. Keuruu: Otava.
- Wendt, M. 2009. Preface. Pianopartituurista; Bach, J. S. Jauchzet Gott in allen Landen. Bärenreiter urtext.
- Wikipedia. Jauchzett Gott in allen Landen. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://en.wikipedia.org/wiki/Jauchzet_Gott_in_allen_Landen. Luettu 2.3.2010.